

**ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 37. РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ

Освітня програма:	«Маркетинг»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Спеціальність:	075 Маркетинг
Галузь знань:	07 Управління та адміністрування

Рівне – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Маркетинг», галузь знань 07 Управління та адміністрування, спеціальність 075 Маркетинг.

Розробник: доктор економічних наук, професор Калінін Олександр Володимирович

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри менеджменту та маркетингу

Протокол № 1 від «26» 08 2025 року

Завідувач кафедри проф. Гончаров Ю.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Маркетинг» зі спеціальності 075 Маркетинг, галузь знань 07 Управління та адміністрування першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Гарант освітньої програми Шимко О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією економічного факультету

Протокол № 1 від «26» 08 2025 року

Голова Онофрійчук О.П.
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»	Обов’язковий освітній компонент	
Змістових модулів – 2	спеціальність 075 «Маркетинг» Освітня програма: «Маркетинг»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90		4-й	4-й
		Семестр	
		8-й	8-й
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		24 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		46 год.	74 год.
		Вид контролю: іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Ризик-менеджмент» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок у сфері управління ризиками. Вивчення курсу дозволяє опанувати методи ідентифікації, аналізу, оцінки та мінімізації ризиків у різних сферах діяльності, включаючи фінанси, бізнес, банківську справу, виробництво та управління проектами.

У рамках дисципліни розглядаються концептуальні засади ризик-менеджменту, класифікація ризиків, сучасні підходи до управління ризиками, а також фінансові та організаційні інструменти зменшення ризиків. Особливий акцент зроблено на практичному застосуванні отриманих знань у реальних умовах, використанні програмних засобів і методів моделювання для оцінки ймовірностей ризикових подій і їхнього впливу.

Дисципліна розкриває особливості управління ризиками в умовах невизначеності, сприяє формуванню критичного мислення та розвитку управлінських компетенцій. Вона орієнтована на вивчення специфіки управління фінансовими, операційними, ринковими ризиками, а також організацію систем ризик-менеджменту в підприємствах та банківських установах.

Опанування курсу сприяє розвитку здатності приймати ефективні рішення в умовах ризику, інтегрувати ризик-менеджмент у стратегічне управління та забезпечувати довгострокову стійкість і стабільність організацій.

Основними завданнями дисципліни «Ризик-менеджмент» є формування у здобувачів системного розуміння природи ризиків у діяльності організацій, оволодіння сучасними теоретичними підходами та практичними інструментами управління ризиками, розвиток навичок ідентифікації, аналізу, оцінювання та ранжування ризиків у стратегічній, операційній, інвестиційній та проектній діяльності підприємств. Дисципліна спрямована на засвоєння методів прогнозування невизначеності, побудови систем управління ризиками відповідно до міжнародних стандартів, формування здатності розробляти ризик-орієнтовані управлінські рішення, створювати карти ризиків, матриці ризиків та системи внутрішнього контролю. Важливим завданням є розвиток компетентностей щодо мінімізації негативних наслідків ризикових подій, забезпечення безперервності бізнесу, підвищення стійкості та економічної безпеки організації в умовах турбулентного середовища. Особлива увага приділяється інтеграції ризик-менеджменту в систему корпоративного управління, комплаєнсу, стратегічного планування та цифрової трансформації бізнесу, а також формуванню у здобувачів аналітичного мислення, відповідальності за прийняття управлінських рішень і готовності діяти в умовах невизначеності та кризових ситуацій.

Результатом навчання за дисципліною є набуття студентами відповідно до освітньо-професійної програми таких **компетентностей, ЗК (загальні компетентності), СК (спеціальні компетентності):**

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК1. Здатність логічно і послідовно відтворювати отримані знання предметної області маркетингу.

СК2. Здатність критично аналізувати й узагальнювати положення предметної області сучасного маркетингу.

СК7. Здатність визначати вплив функціональних областей маркетингу на результати господарської діяльності ринкових суб'єктів.

СК8. Здатність розробляти маркетингове забезпечення розвитку бізнесу в умовах невизначеності.

Опанувавши дисципліну «Ризик-менеджмент» студенти повинні володіти такими **програмними результатами навчання:**

Р3. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань у сфері маркетингу.

Р8. Застосовувати інноваційні підходи щодо провадження маркетингової діяльності ринкового суб'єкта, гнучко адаптуватися до змін маркетингового середовища.

P9. Оцінювати ризики провадження маркетингової діяльності, встановлювати рівень невизначеності маркетингового середовища при прийнятті управлінських рішень.

P10. Пояснювати інформацію, ідеї, проблеми та альтернативні варіанти прийняття управлінських рішень фахівцям і нефахівцям у сфері маркетингу, представникам різних структурних підрозділів ринкового суб'єкта.

P20. Демонструвати знання особливостей розвитку регіонального ринку в умовах євроінтеграції та сталого розвитку, функціонування господарських суб'єктів та поведінки споживачів на ньому.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1: Теоретичні засади ризик-менеджменту та управління ризиками в умовах невизначеності

Тема 1. Теоретичні основи ризик-менеджменту.

У лекції розглядаються базові поняття ризику та ризик-менеджменту, принципи, функції та завдання цієї дисципліни. Особлива увага приділяється класифікації ризиків (систематичні, несистематичні, внутрішні, зовнішні) та ключовим етапам управління ризиками: ідентифікація, оцінка, аналіз, контроль і моніторинг. Обговорюються сучасні підходи до мінімізації ризиків, а також роль ризик-менеджменту в забезпеченні стабільності організацій.

Література: основна: 2, 5, 7, 8, 11,16; допоміжна: 1, 5, 9.

Тема 2. Поняття ризику.

Лекція присвячена визначенню ризику як категорії невизначеності. Розглядаються види ризиків (фінансові, операційні, ринкові, стратегічні), джерела їх виникнення, а також методи ідентифікації. Аналізується поняття рівня ризику, який визначається ймовірністю та впливом. Увага приділяється основним підходам до вимірювання ризиків і їхньої ролі в прийнятті рішень.

Література: основна: 7, 8, 11,13,14,17; допоміжна: 1,3,5, 9.

Тема 3. Прийняття оптимальних рішень в умовах невизначеності

Лекція акцентує на проблемах прийняття управлінських рішень у середовищі невизначеності та ризику. Розглядаються критерії прийняття рішень (Лапласа, Севіджа, Гурвіца), а також методи моделювання (дерево рішень, аналіз сценаріїв). Окрему увагу приділено інструментам аналізу ризиків, таким як стрес-тестування та аналіз чутливості, які допомагають оцінити можливі сценарії розвитку подій.

Література: основна: 8, 11; допоміжна: 1, 5, 9.

Змістовний модуль 2: Управління фінансовими ризиками та організація систем ризик-менеджменту

Тема 4. Ризик-менеджмент у сфері фінансів

У лекції аналізуються специфіка фінансових ризиків (кредитний, валютний, ризик ліквідності) та їхній вплив на діяльність організацій. Розглядаються методи управління ризиками, включаючи диверсифікацію, хеджування та страхування. Описуються основні інструменти оцінки ризиків у фінансовій сфері, зокрема Value-at-Risk (VaR), і підходи до аналізу ринкових ризиків.

Література: основна: 2, 8, 10,11,18; допоміжна: 9,12,14,25.

Тема 5. Фінансовий ризик-менеджмент

Лекція зосереджується на принципах управління фінансовими ризиками, які включають ідентифікацію, аналіз і мінімізацію фінансових загроз. Вивчаються інструменти управління, такі як похідні фінансові інструменти, страхування ризиків, оцінка кредитоспроможності та аналіз платоспроможності. Також розглядається стратегічне управління ризиками в контексті

забезпечення фінансової стійкості організації.

Література: основна: 1,9,14,15; допоміжна: 1,9.

Тема 6. Організація та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України

Лекція охоплює особливості організації системи ризик-менеджменту в банківських установах України. Розглядаються регуляторні вимоги Національного банку України, стрес-тестування, а також методи аналізу кредитних, операційних і ринкових ризиків. Акцентується увага на інтеграції ризик-менеджменту в загальну систему управління банком, ролі внутрішнього контролю й аудиту в забезпеченні ефективності ризик-менеджменту.

Література: основна: 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 5, 9,10,12.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	13
Змістовний модуль 1: Теоретичні засади ризик-менеджменту та управління ризиками в умовах невизначеності										
Тема 1. Теоретичні основи ризик-менеджменту.	14	4	2		8	14	2	2		10
Тема 2. Поняття ризику.	16	4	4		8	16				16
Тема 3. Прийняття оптимальних рішень в умовах невизначеності	15	4	4		7	15	2	2		11
Усього за ЗМ 1	45	12	10		23	45	4	4		37
Змістовний модуль 2: Управління фінансовими ризиками та організація систем ризик-менеджменту										
Тема 4. Ризик-менеджмент у сфері фінансів	16	4	4		8	16	2	2		12
Тема 5. Фінансовий ризик-менеджмент	16	4	4		8	16				16
Тема 6. Організація та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України	13	4	2		7	13	2	2		9
Усього за ЗМ 2	45	12	10		23	45	4	4		37
Усього годин	90	24	20		46	90	8	8		74

5. Теми практичних занять

N з/п	Назва теми	Кількість годин (денна/заочна)
Змістовний модуль 1: Теоретичні засади ризик-менеджменту та управління ризиками в умовах невизначеності		
1	Тема 1. Теоретичні основи ризик-менеджменту.	2/2
2	Тема 2. Поняття ризику.	4/-
3	Тема 3. Прийняття оптимальних рішень в умовах невизначеності	4/2
Змістовний модуль 2: Управління фінансовими ризиками та організація систем ризик-менеджменту		
4	Тема 4. Ризик-менеджмент у сфері фінансів	4/2
5	Тема 5. Фінансовий ризик-менеджмент	4/-
6	Тема 6. Організація та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України	2/2
	Разом	20/8

6. Самостійна робота

N з/п	Назва теми	Кількість годин (денна/заочна)
Змістовний модуль 1: Теоретичні засади ризик-менеджменту та управління ризиками в умовах невизначеності		
1	Тема 1. Теоретичні основи ризик-менеджменту.	8/10
2	Тема 2. Поняття ризику.	8/16
3	Тема 3. Прийняття оптимальних рішень в умовах невизначеності	7/11
Змістовний модуль 2: Управління фінансовими ризиками та організація систем ризик-менеджменту		
4	Тема 4. Ризик-менеджмент у сфері фінансів	8/12
5	Тема 5. Фінансовий ризик-менеджмент	8/16
6	Тема 6. Організація та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України	7/9
Разом		46/74

7.Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для опрацювання тем дисципліни	Форма контролю	Література	Кількість балів
Змістовний модуль 1: Теоретичні засади ризик-менеджменту та управління ризиками в умовах невизначеності				
Тема 1. Теоретичні основи ризик-менеджменту.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання індивідуального завдання	Усне та письмове опитування, виконання тестових завдань.	Література: основна: 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 5, 9.	10
Тема 2. Поняття ризику.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання індивідуального завдання	Усне та письмове опитування, виконання тестових завдань.	Література: основна: 7, 8, 11,13,14; допоміжна: 1,3,5, 9.	10
Тема 3. Прийняття оптимальних рішень в умовах невизначеності	Вивчення лекційного матеріалу, виконання індивідуального завдання	Усне та письмове опитування, виконання тестових завдань.	Література: основна: 8, 11,17; допоміжна: 1, 5, 9.	10
Змістовний модуль 2: Управління фінансовими ризиками та організація систем ризик-менеджменту				
Тема 4. Ризик-менеджмент у сфері фінансів	Вивчення лекційного матеріалу, виконання індивідуального завдання	Усне та письмове опитування, виконання тестових завдань.	Література: основна: 2, 8, 10,11; допоміжна: 9,12,14,25.	10

Тема 5. Фінансовий ризик-менеджмент	Вивчення лекційного матеріалу, виконання індивідуального завдання	Усне та письмове опитування, виконання тестових завдань.	Література: основна: 1,9,14,15; допоміжна: 1,9.	10
Тема 6. Організація та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України	Вивчення лекційного матеріалу, виконання індивідуального завдання	Усне та письмове опитування, виконання тестових завдань.	Література: основна: 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 5, 9,10,12.	10

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання сприяють кращому засвоєнню здобувачами матеріалу з навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент» та формуванню у них навичок та вмій одержувати додаткові знання.

Підготовка доповідей або презентацій як форма індивідуальної роботи навчальної дисципліни передбачає дослідження основних питань програмного матеріалу.

Оцінка доповіді або презентації враховує ступінь розкриття теми, обсяг використаної літератури, змістовність викладення фактів, рівень самостійності міркувань. Важливо, щоб доповідь або презентація були виконані відповідно до теми та повністю розкривали проблему дослідження.

Перелік індивідуальних завдань

1. Генезис та еволюція концепцій управління ризиками в системі менеджменту підприємства.
2. Порівняльна характеристика міжнародних стандартів ризик-менеджменту: ISO 31000 та COSO ERM.
3. Організація процесу ідентифікації ризиків на промисловому підприємстві: методи та інструментарій.
4. Застосування SWOT-аналізу та PEST-аналізу для виявлення стратегічних ризиків бізнесу.
5. Побудова карти ризиків (Risk Heat Map) для пріоритизації управлінських зусиль організації.
6. Якісні методи оцінки ризиків: експертні оцінки та метод Дельфі.
7. Кількісний аналіз ризиків: використання методу Value at Risk (VaR) у фінансовому менеджменті.
8. Сценарне моделювання як інструмент стратегічного ризик-менеджменту в умовах війни.
9. Аналіз чутливості та метод імітаційного моделювання Монте-Карло в оцінці інвестиційних проєктів.
10. Формування ризик-апетиту та встановлення рівнів толерантності до ризику в корпоративному управлінні.
11. Стратегії реагування на ризики: уникнення, передача, пом'якшення та прийняття.
12. Страхування як ефективний метод трансферу господарських ризиків: переваги та обмеження.
13. Хеджування фінансових ризиків за допомогою похідних інструментів (ф'ючерси, опціони, форварди).
14. Психологічні аспекти прийняття рішень в умовах ризику: когнітивні викривлення та евристики.
15. Управління операційними ризиками підприємства: ідентифікація слабких місць у бізнес-процесах.
16. Ризик-менеджмент у логістичних ланцюгах постачання в умовах глобальної нестабільності.

17. Управління кредитними ризиками комерційного банку: методи оцінки платоспроможності позичальників.
18. Особливості управління інноваційними ризиками при розробці та впровадженні нових продуктів.
19. Екологічні та кліматичні ризики (ESG) у стратегії сталого розвитку сучасних компаній.
20. Кіберризики та інформаційна безпека як пріоритетний напрям ризик-менеджменту в цифровій економіці.
21. Управління репутаційними ризиками: механізми захисту бренду та антикризові комунікації.
22. Специфіка управління ризиками в малому та середньому бізнесі (МСБ).
23. Ризики в міжнародному бізнесі: методи оцінки та управління країновими та політичними ризиками.
24. Роль внутрішнього контролю та аудиту в системі ризик-менеджменту підприємства.
25. Управління кадровими ризиками: плинність персоналу, втрата ключових компетенцій та корпоративний шантаж.
26. Стрес-тестування як інструмент оцінки фінансової стійкості підприємства до екстремальних подій.
27. Ризики аутсорсингу бізнес-процесів: методи мінімізації негативних наслідків.
28. Управління правовими та комплаєнс-ризиками в діяльності суб'єктів господарювання.
29. Бізнес-планування безперервності діяльності (BCP) як відповідь на кризові ситуації.
30. Використання штучного інтелекту та великих даних (Big Data) у прогнозуванні ризикових подій.
31. Ризик-менеджмент в управлінні проєктами: застосування методів PERT та дерева рішень.
32. Вплив корпоративної культури на ефективність системи управління ризиками в організації.
33. Маркетингові ризики: цінова волатильність, зміна споживчих переваг та конкурентний тиск.
34. Управління валютними ризиками експортно-імпортних операцій у поточному макроекономічному контексті.
35. Оцінка ефективності витрат на управління ризиками та розрахунок окупності системи ризик-менеджменту.

8.Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни «Ризик-менеджмент» застосовуються наступні методи навчання:

- словесні методи навчання, пояснювально-ілюстративний метод із використанням мультимедійних презентацій під час викладу лекційного матеріалу;
- бесіда з елементами дискусії, ситуативний підхід, бесіда за «круглим столом», «питання-відповідь»;
- проблемно-пошуковий та евристичний (диспут) методи навчання;
- дослідницький метод під час виконання самостійної роботи;
- практичні методи навчання: вправи, задачі, кейси, есе тощо;
- наочні методи навчання: демонстрація, ілюстрація, презентація, навчальні фільми, відеолекції.

9.Методи контролю

При вивченні студентами курсу «Ризик-менеджмент» застосовуються такі методи контролю:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань тощо;

- контроль самостійної роботи, представлення презентацій;
- індивідуальне та фронтальне опитування;
- поточне тестування;
- аналіз та оцінювання результатів навчання;
- тестовий підсумковий контроль.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти

1. Дайте визначення ризик-менеджменту.
2. Які основні цілі ризик-менеджменту?
3. Які ключові етапи процесу ризик-менеджменту?
4. Які методи аналізу ризиків існують?
5. Що таке операційний ризик?
6. Які існують принципи ризик-менеджменту?
7. Як відрізняються поняття "ризик" та "невизначеність"?
8. Які основні функції ризик-менеджменту в організації?
9. Що таке ідентифікація ризику, і як вона проводиться?
10. Які є методи управління ризиками?
11. Що таке ризик? Визначте основні його характеристики.
12. Назвіть і охарактеризуйте основні види ризиків.
13. Чим відрізняється систематичний ризик від несистематичного?
14. Які фактори впливають на рівень ризику?
15. Що таке форс-мажорні ризики?
16. Як оцінюється ймовірність настання ризикових подій?
17. Який вплив мають зовнішні та внутрішні фактори на ризик?
18. Наведіть приклади ринкових ризиків.
19. Що таке ризик ліквідності, і як він виникає?
20. Як вимірюється ступінь ризику?
21. Як невизначеність впливає на процес прийняття рішень?
22. Які існують методи прийняття рішень в умовах невизначеності?
23. Що таке критерій мінімакса?
24. Як застосовується критерій Лапласа в аналізі ризиків?
25. Чим відрізняється аналіз сценаріїв від аналізу чутливості?
26. Що таке дерево рішень і як воно використовується?
27. Як визначається оптимальний рівень ризику?
28. Що таке критерій Гурвіца, і коли він застосовується?
29. Як оцінити ефективність прийнятого рішення в умовах невизначеності?
30. Які технології використовуються для моделювання ризику?
31. Що таке фінансовий ризик і які його основні види?
32. Як оцінюється кредитний ризик?
33. Що означає поняття "валютний ризик"?
34. Що таке інвестиційний ризик і як він впливає на бізнес?
35. Які інструменти використовуються для управління фінансовими ризиками?
36. Що таке хеджування, і які є види хеджування?
37. Які є методи оцінки ризику на фінансових ринках?
38. Що таке VAR (Value at Risk), і як його використовують?
39. Як проводиться аналіз ліквідності в контексті ризик-менеджменту?
40. Які основні завдання управління фінансовими ризиками?
41. Як забезпечується мінімізація кредитного ризику в банківській діяльності?
42. Що таке диверсифікація і як вона впливає на ризики?
43. Які ризики супроводжують фінансові операції в міжнародній торгівлі?
44. Як оцінюється ризик дефолту в банківському секторі?
45. Що таке стрес-тестування і яка його роль у ризик-менеджменті?
46. Які фактори впливають на рівень процентного ризику?

47. Як аналізуються ризики інфляції в фінансових операціях?
48. Що таке фінансові деривативи, і як вони допомагають знижувати ризики?
49. Як забезпечується управління ризиком зміни відсоткових ставок?
50. Яка роль аналізу сценаріїв у фінансовому ризик-менеджменті?
51. Які основні завдання ризик-менеджменту в банках України?
52. Що таке операційний ризик у банківській діяльності?
53. Як Національний банк України регулює систему ризик-менеджменту?
54. Що означає управління ризиками активів і пасивів у банку?
55. Які основні ризики банківської діяльності ви знаєте?
56. Як оцінюється ефективність системи ризик-менеджменту в банках?
57. Які інструменти використовуються для моніторингу ризиків у банках?
58. Що таке корпоративна культура ризик-менеджменту?
59. Як проводиться аналіз ризиків в банківських кредитних операціях?
60. Які перспективи розвитку ризик-менеджменту в банківській системі України?

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий контроль іспит	Сума
Змістовний модуль №1			Змістовний модуль №2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
10	10	10	10	10	10	40	100

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабке їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12.Методичне забезпечення

1. Посібники.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення в електронному вигляді (навчальна платформа Moodle).
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт (навчальна платформа Moodle).
4. Пакети контрольних завдань для підсумкового контролю (навчальна платформа Moodle).

13.Рекомендована література

Основна:

1. Вітлінський, В.В. Економічний ризик: методи оцінювання та моделювання: монографія / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко. – Київ: КНЕУ, 2020. – 368 с.
2. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. — К.: КНЕУ, 2004. — 480 с.
https://fisit.kneu.edu.ua/ua/depts9/k_ekon_matematychn_modeljuvannja/mtrve/mtrve_praci/mtrve_prazi/ruzvecontp/
3. Кібік О., Слободянюк О., Кузнецова Л. Ризик-менеджмент : навч.-метод. посібник [Електронне видання]. Одеса: Фенікс, 2024. 84 с.
<https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/6138>
4. Дорошенко О. О., Попчук Д. О. Ризик-менеджмент: роль обліково-аналітичного забезпечення підприємства // *Економічні науки*. – 2023. – Вип. 1 (101). – Національний університет водного господарства та природокористування. – URL: <https://doi.org/10.31713/ve120233>
5. Мирошниченко, Г. (2022). УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР: АСПЕКТИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ. *Економіка та суспільство*, (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-47>
6. Efe, A. (2023). *A comparison of key risk management frameworks: COSO-ERM, NIST RMF, ISO 31000, COBIT*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/>
7. Adeniran, I.A., Abhulimen, A.O., Obiki-Osafiele, A.N., Osundare, O.S., Agu, E.E., & Efunniyi, C.P. (2024). Strategic risk management in financial institutions: Ensuring robust regulatory compliance. *Finance & Accounting Research Journal*. <https://fepbl.com/index.php/farj/article/view/1508>
8. Ricardianto, P., Lembang, T., Tatiana, Y., Ruminda, M., Kholdun, I., Ngurah, G., Gede, A., Kusuma, E.T., Fiva, H., Sembiring, A., Sudewo, C., Suryani, D., & Endri, E. (2023). Enterprise risk management and business strategy on firm performance: The role of mediating competitive advantage. *Uncertain Supply Chain Management*. https://www.growing-science.com/uscm/Vol11/uscm_2022_116.pdf
9. Mızrak, F. (2023). Integrating cybersecurity risk management into strategic management: a comprehensive literature review. *Pressacademia*. <https://www.pressacademia.org/archives/rjbm/v10/i3/3.pdf>
10. Калінін О., Мосійчук Т., Дудник О. Ризик-менеджмент у контексті управління проблемними активами. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. 2024. Т. 32, № 2. С. 169–180. URL: <https://visnyksura.com.ua/storage/media/As80e64CdDRdnSqVdf8BV9r7Jt5zkwz1GI37XNmR.pdf> OI: [https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-2\(32\)-012](https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-2(32)-012)
11. Калінін О., Омеляненко Т., Колос І. Адаптація операційного менеджменту до викликів кризових ситуацій. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. 2024. Т. 2, № 32. С. 115–129. DOI: [https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-2\(32\)-008](https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-2(32)-008)
<https://visnyksura.com.ua/storage/media/SFQbyBXEmyJC4sJ1RX3ZtwNIPNca1hJiWhQ7qwi9.pdf>
12. Kalinin, O., & Mosiychuk, T. (2025). Risk management in agricultural enterprises. *Market*

- relations development in ukraine, 238(12(283)), 94–101. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15038935>
13. Kalinin, O. Investment Security in the Development of the Digital Economy. *Economics Ecology Socium* 2024, 8, 73-84. (Web of Science). DOI: 10.61954/2616-7107/2024.8.2-6 <https://ees-journal.com/index.php/journal/article/view/258>
14. Kalinin, O.; Kaminsky, O.; Teslenko, T. Digitalization of Economic Security Management in Investment Security of Ukraine. *Economics. Ecology. Socium* 2023, 7, 83-95. <https://doi.org/10.61954/2616-7107/2023.7.4-7>
15. Koval, V., Gonchar, V., Udovychenko, V., Kalinin, O., Slobodianiuk, O., & Soloviova, O. (2023). Risk management analysis of environmental investment in economic security. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 32(3), 540-549. <https://doi.org/https://doi.org/10.15421/>
16. Kalinin O., Polischuk N., Kichuk Y., Laktionova O., Maltsev M. Risk management and financing of higher education innovative development under the civilizational changes. *Revista Práxis Educacional, Vitória da Conquista. – Bahia – Brasil*, 2020. V. 16. N. 39. P. 298-317. (ESCI) by Web of Science
17. Kalinin O., Gonchar V. Digitalization of investment processes: risk-management and economic security/ Oleksandr Kalinin, Viktoriya // *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. – Полтава: ПНТУ, 2023. – Т. (2(89)). – С. 75-80. – doi:[https://doi.org/10.26906/eip.v0i2\(89\).2937](https://doi.org/10.26906/eip.v0i2(89).2937).
18. Калінін О., Гончар В. Управління ризиками для оптимізації прийняття управлінських рішень в умовах державно-приватного партнерства Стаття Шляхи підвищення ефективності будівництва. 2023. - 2(52). – С. 115–126. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ways.knuba.edu.ua/article/view/308281>

Допоміжна

1. Ковальчук, К.Ф. Управління ризиками в підприємницькій діяльності: навч. посіб. / К.Ф. Ковальчук. – Київ: Центр навчальної літератури, 2015. – 256 с.
2. Кузьмін, О.Є. Управління ризиками в умовах невизначеності: монографія / О.Є. Кузьмін. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 368 с.
3. Литвиненко, А.В. Ризик-менеджмент у фінансово-економічній діяльності: навч. посіб. / А.В. Литвиненко. – Київ: КНЕУ, 2020. – 312 с.
4. Лук'яненко, І.Г. Управління ризиками у сфері малого бізнесу: монографія / І.Г. Лук'яненко. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 280 с.
5. Макаренко, С.О. Ризик-менеджмент у банківських інноваціях: навч. посіб. / С.О. Макаренко. – Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2016. – 240 с.
6. Мельник, О.Г. Ризик-менеджмент у транспортній логістиці: монографія / О.Г. Мельник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 288 с.
7. Мних, Є.В. Ризик-менеджмент у діяльності підприємств: навч. посіб. / Є.В. Мних. – Київ: Центр учбової літератури, 2018. – 336 с.
8. Мороз, О.В. Управління ризиками в агропромисловому комплексі: монографія / О.В. Мороз. – Київ: НУБіП України, 2019. – 320 с.
9. Назаренко, Л.О. Ризик-менеджмент у міжнародному бізнесі: навч. посіб. / Л.О. Назаренко. – Дніпро: ДНУ, 2020. – 288 с.
10. Паламарчук, Л.М. Управління ризиками у виробничій діяльності: навч. посіб. / Л.М. Паламарчук. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2016. – 288 с.
11. Петренко, О.В. Ризик-менеджмент у сфері охорони здоров'я: монографія / О.В. Петренко. – Київ: НМУ ім. О.О. Богомольця, 2017. – 320 с.
12. Погребняк, С.М. Управління ризиками у сфері публічних фінансів: навч. посіб. / С.М. Погребняк. – Дніпро: ДНУ, 2019. – 336 с.
13. Поліщук, В.В. Ризик-менеджмент у страхових компаніях: навч. посіб. / В.В. Поліщук. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 304 с.
14. Романенко, О.А. Управління ризиками у будівельних проектах: монографія / О.А. Романенко. – Київ: КНУБА, 2020. – 280 с.
15. Савченко, Т.В. Ризик-менеджмент у банківській діяльності: навч. посіб. / Т.В. Савченко. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 320 с.
16. Сидоренко, М.В. Управління ризиками в системах охорони здоров'я: монографія / М.В.

Сидоренко. – Київ: НМУ ім. О.О. Богомольця, 2018. – 304 с.

17. Стародуб, А.М. Ризик-менеджмент у зовнішньоекономічній діяльності: монографія / А.М. Стародуб. – Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2019. – 312 с.

18. Стефанюк, О.І. Управління ризиками в проектному менеджменті: навч. посіб. / О.І. Стефанюк. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 288 с.

19. Тимченко, І.В. Ризик-менеджмент у фінансових установах: монографія / І.В. Тимченко. – Київ: КНЕУ, 2021. – 336 с.

20. Тищенко, В.О. Управління ризиками в енергетиці: навч. посіб. / В.О. Тищенко. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 288 с.

21. Федоренко, О.В. Ризик-менеджмент у сфері екології: монографія / О.В. Федоренко. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2020. – 280 с.

22. Хоменко, Т.М. Управління ризиками у фінансовому секторі: навч. посіб. / Т.М. Хоменко. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 336 с.

23. Царенко, С.П. Ризик-менеджмент у фінансовому плануванні: монографія / С.П. Царенко. – Київ: КНЕУ, 2017. – 288 с.

24. Череватий, П.В. Управління ризиками у сфері транспорту: навч. посіб. / П.В. Череватий. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 320 с.

25. Чорний, І.Г. Ризик-менеджмент у банківських установах: монографія / І.Г. Чорний. – Дніпро: ДНУ, 2019. – 288 с.

26. Шевченко, В.О. Управління ризиками у сфері ІТ-проектів: навч. посіб. / В.О. Шевченко. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 320 с.

27. Шевчук, М.М. Ризик-менеджмент у діяльності малого бізнесу: монографія / М.М. Шевчук. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 304 с.

28. Шульга, Л.В. Управління ризиками у сфері міжнародного бізнесу: навч. посіб. / Л.В. Шульга. – Київ: КНЕУ, 2019. – 336 с.

29. Щербакова, О.В. Ризик-менеджмент у страхуванні: монографія / О.В. Щербакова. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2018. – 304 с.

30. Юрченко, В.П. Управління ризиками у фінансових інноваціях: навч. посіб. / В.П. Юрченко. – Київ: КНЕУ, 2020. – 288 с.

31. Яковенко, Н.М. Ризик-менеджмент у фінансово-економічній діяльності: монографія / Н.М. Яковенко. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 320 с.

32. Яровий, О.С. Управління ризиками у підприємницькій діяльності: навч. посіб. / О.С. Яровий. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 288 с.

14. Інформаційні джерела

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>

3. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mof.gov.ua/uk/>

4. Державна служба фінансового моніторингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fiu.gov.ua/>

5. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/>

6. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/>

7. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.drs.gov.ua/>

8. Державна служба України з питань праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsp.gov.ua/>

9. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>

10. IAS/NZS Risk Management Standard 4360 [Электронный ресурс]. - Режим доступа:
<http://www.riskmanagement.com.au>

11. Basel Committee on Banking Supervision) / [Электронный вариант]. – Режим доступа:
<http://www.bis.org/bcbs/index.htm>